

DIMITRIE GHIKA – PERSONALITATE MARCANTĂ A CULTURII ROMÂNE

Carmen-Ioana POPOVICI¹

cam_i_1973@yahoo.com

ABSTRACT: Dimitrie Ghika, a noble descendant of the Moldavian branch of the Ghika family, was born on 31 December 1839 and died in 1923. He graduated from The Law Faculty of Humboldt University in Berlin. Later he became a distinguished member of the Chamber of Deputies and of the Romanian Geographical Society, royal advisor, magistrate, lawyer, and prefect of Bacau county.

His exploratory fame is due to the expedition undertaken together with his son in the “Horn of Africa” (today the territory of Somalia and the south-east of Ethiopia). As scientist, he compiled maps, made important descriptions of wildlife from the African continent and even discovered a new botanical genus. His entire work of explorer and savant was highly praised in articles and books published by prestigious institutions in Europe.

KEYWORDS: Ghika, scientist, “Horn of Africa”, wildlife.

Dimitrie Ghika, descendent al Ghiculeștilor moldoveni, (cunoscut și sub numele de Dimitrie Ghica Comănești, Ghika Comănașteanu, Pricipele Dimitrie Ghika al Românei), fiul Ecaterinei Plagino și al boierului Nicolae Ghika s-a născut pe 31 decembrie 1839, la Iași și a decedat în 1923. Din căsătoria sa cu Zoe Lahovary au rezultat doi copii: fiul Nicolae Ghica (1875–1921), ilustru președinte al senatului și fiica Maria (1870–1952), căsătorită cu Prințul Leon Mavrocordat (1858–1939), atașat militar la Viena. Absolvent al Facultății de Drept din cadrul Universității Humboldt din Berlin a devenit pe rând personalitate marcantă a diplomației românești, magistrat, jurist, membru al Camerei Deputaților (1872–1892), consilier regal, prefect al județului Bacău, vânător și explorator celebru.

Ca și tatăl său, a fost pasionat încă din copilărie de plimbările în aer liber, învățând să iubească și să prețuiască natura. A participat la diverse partide de vânătoare în Deltă și a vizitat Austria, Franța, Germania, Anglia și Italia. Preocupările sale legate de zoologie, botanică, geologie, geografie

¹ Profesor, Liceul Tehnologic „Mihai Eminescu”, Dumbrăveni, jud. Suceava.

și topografie l-au transformat, în 1875, într-un distins membru al Societății Geografice Române.

Asemeni multor exploratori din Estul Europei, prințul Ghika era de viță nobilă, avea studii superioare și o avere considerabilă, ingrediente necesare dezvoltării spiritului de aventură și dorinței descoperirii de noi orizonturi. Spre sfârșitul anului 1869 odată cu deschiderea canalului Suez călătoriile dinspre Europa spre Africa pe Marea Mediterană devin tot mai frecvente facilitând explorarea acestui continent învăluit în mister. Puțini oameni au avut curajul să se aventureze dincolo de siguranța oferită de orașele și zonele comerciale în care locuiau iar cei care au făcut acest pas, cum ar fi de exemplu locotenentul Stroyan, Pietro Sacconi, negustorul grec Panaghiotis, contele Italian Gianpetro Porro, prințul Eugene Ruspoli, și-au găsit sfârșitul pe acele meleaguri îndepărtate. Explorarea continentului african, a florei, a faunei, a peisajului său exotic și expedițiile de vânatoare numite safari erau în acea epocă preocupări cotidiene ale păturii aristocratice victoriene ducând în cele din urmă la expediția întreprinsă de Prințul Dimitrie Ghika și fiul său Nicolae în Cornul Africii (1895–1896). Cei doi au luat vaporul Imperatrix până la Aden, au acostat la Berbera, capitală Somaleză aflată sub protectorat britanic și de acolo au pornit, cu un convoi imens, pe 22 octombrie (1894) într-o călătorie anevoioasă, plină de peripeții dar totuși incitantă de aproximativ o jumătate de an în inima continentului. Echipajul era format din cei doi membri ai familiei regale, valeții lor, 53 hamali, câțiva cercetași din triburile băștinașe și 4 ghizi de vânatoare Shikari.

Au străbătut câmpiile Gouban, platoul Ogo, râul Shebelle ajungând până în Munții Lunii din care izvorăște Nilul. Acești munți au fost numiți în antichitate de Aristotel „munții de argint”, apoi Munții Lunii de către Ptolomeu, astăzi fiind cunoscuți, conform exploratorului Henry Morton Stanley, ca Munții Ruwenzori. Unicitatea lor este conferită de faptul că deși sunt un lanț muntos „aducător de ploaie” învăluit în permanență în ceață și nori s-au format din scoarța pământului adusă la suprafață de presiunea geologică. De aici și-au continuat călătoria spre Somalia reușind să ajungă până în nordul Etiopiei unde încep vânatoarea de trofee cinegetice și colecționarea de specii exotice. Atât pentru tată cât și pentru fiu vânatoarea și pescuitul erau îndeletniciri preferate având în vedere iscusința de care dădeau dovadă și experiența dobândită prin vânarea urșilor bruni din Munții Carpați, a cerbilor și a mistreților de pe domeniul castelului

Doftana. La întoarcere plantele și animale colecționate pe durata expediției (lei, elefanți, crocodili, rinoceri, o specie de girafă, pantere, hiene, zebre, măgari sălbatici, antilope, gazele, șacali, maimuțe, vulpi, etc.) au fost donate Muzeului Național Român de Istorie Naturală „Grigore Antipa”, din București.

Cu toate că au fost vânători pasionați ei nu au neglijat nici flora ci i-au acordat importanța cuvenită. Cele șaisprezece specii noi de plante precum și noul gen botanic descoperit au fost botezate cu numele lor. În calitate de membru al Societății Geografice Române a reușit să întocmească descrieri legate de: flora, fauna, datele meteorologice (presiunea atmosferică, viteza vântului, temperatura aerului), geologia și topografia zonei africane explorate.

Prima carte care vorbește despre călătoria pincepelui Dimitrie Ghika în Africa este *Cinq mois aux pays des Somalis*, (cu o listă a faunei și florei, în limba latină, redactată de renumiții biologi G. A. Schweinfuhrt și G. Volkens), ediție bilingvă, tipărită la Geneva în 1898, urmată de *Un voiaj în Africa* (ediție în limbile română și franceză). Mai târziu, toate instituțiile academice de prestigiu din întreaga Europa, precum British Royal Geographic Society, i-au elogiât activitatea cinegetică și speologică în diverse articole. Ba mai mult, au existat și unele voci ale vremii care au stabilit o anume similitudine între călătoria lui Ghika și cea întreprinsă de președintele Statelor Unite, Theodore Roosevelt și fiul său, Kermit în partea de est a Africii. Pasiunea sa pentru vânătoare l-a ajutat să câștige a contribuit premii naționale și internaționale precum trofeul Cerbul European.

Fiul său Nicolae care i-a continuat munca de explorator străbătând sultanatul Marocului, deșertul Sahara, Canada, Alaska și Insula Kodiak s-a sinucis în 1921. Răpus de suferința provocată de moartea tragică a fiului său, Dimitrie Ghika se stinge din viață doi ani mai târziu (1923) și este înmormântat alături de iubita sa familie în cimitirul bisericii Sf. Spiridon din Comănești.

În memoria Palatul Ghika, construit în 1880, în stil baroc de francezul Albert Gallero (arhitectul Băncii Naționale și al Ateneului Român) a fost transformat în Muzeu de Etnografie și Artă Contemporană fiind înconjurat de un parc dendrologic populat cu specii rare, exotice și decorative de arbori aduse din Asia și America de Nord. Muzeul este un superb obiectiv turistic în care sunt expuse piese etnografice specifice zonei geografice Trotușul de munte și diverse tablouri.

Bibliografie:

- [1] Dr. Crăciun Georgeta, *Moldova în vremea domnitorului Grigore Alex. Ghica 1849–1856*, Editura „NOËL”, Iași, 1996.
- [2] ***, *Franța și principatele dunărene (1789–1815)*, Editura Institutul European, Iași, 2008.
- [3] Iordache Anastasie, *Principii Chica-O familie domnitoare din istoria României*, Editura Albatros, București, 1991.